

I mötet mellan kaos och kontroll:
Sjuksköterskors erfarenheter av att vårda
patienter prehospitalt

Between chaos and control: Nurses'
experiences of caring for patients in the
prehospital setting

Examensarbete för sjuksköterskeexamen och
kandidatexamen med huvudområdet
omvårdnad

Grundnivå 15 högskolepoäng

Vårtermin 2026

Student: Jacob Pettersson, Lina Hansson &
Matilda Willman

Handledare: Malin Alander

Examinator: Veronika Karlsson

SAMMANFATTNING

Titel:	I mötet mellan kaos och kontroll: Sjuksköterskans erfarenheter av att vårda patienter prehospitalt
Författare:	Petterson, Jacob; Hansson, Lina; Willman, Matilda
Institution:	Institutionen för hälsovetenskaper, Högskolan i Skövde
Program/kurs:	Sjuksköterskeprogrammet, Examensarbete i omvårdnad, OM525G, 15 hp
Handledare:	Alander, Malin
Examinator:	Karlsson, Veronika
Sidor:	28
Nyckelord:	Ambulans, Erfarenheter, Omvårdnad, Prehospital vård, Sjuksköterska

Bakgrund: Prehospital akutsjukvård innebär omedelbara medicinska insatser utanför vårdenhet i komplexa och ofta oförutsägbara situationer. Sjuksköterskan ansvarar för bedömning och transport av patienter. Arbetet kräver medicinsk kompetens, teamarbete och ett personcentrerat samt etiskt förhållningssätt. Den caritativa omvårdnadsteorin betonar medmänsklighet och lindring av lidande i mötet med patienter i utsatta och akuta situationer. **Syfte:** Syftet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter prehospitalt inom ambulanssjukvård i Norden. **Metod:** Studien genomfördes som en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes. Elva artiklar inkluderades. **Resultat:** Resultatet presenterades i tre huvudteman: möte med patienter i utsatta situationer, teamets betydelse och stöd från kollegor samt utmaningar och sårbarhet. Sjuksköterskor beskrev hur missbruk, hot och våld samt den fysiska arbetsmiljön påverkar vårdandet. Kollegialt stöd och teamarbete framstod som avgörande för trygghet, beslutsfattande och återhämtning. Arbetet medförde både emotionell och etisk belastning men också upplevelser av meningsfullhet och professionell styrka. **Konklusion:** Sjuksköterskans arbete i prehospital vård präglas av medicinskt ansvar, etiska överväganden och möten i riskfyllda situationer som kan skapa moralisk stress. Flexibilitet och teamstöd är centrala delar för patientsäkerhet och professionell trygghet. Trots utmaningar upplevs arbetet meningsfullt genom att lindra lidande och värna om patientens värdighet.

ABSTRACT

Title: Between chaos and control: Nurses' experiences of caring for patients in the prehospital setting

Author: Pettersson, Jacob; Hansson, Lina; Willman, Matilda

Department: School of Health sciences, University of Skövde

Course: Degree of Bachelor of Science in Nursing, Thesis in Nursing Care, 15 ECTS

Supervisor: Alander, Malin

Examiner: Karlsson, Veronika

Pages: 28

Keywords: Ambulance, Care, Experience, Nurse, Prehospital

Background: Prehospital emergency care involves immediate medical interventions outside healthcare facilities in complex and often unpredictable situations. The nurse is responsible for patient assessment and transport. The work requires medical competence, teamwork, and a person-centered and ethical approach. Caring science grounded in caritative theory emphasizes compassion and the alleviation of suffering when caring for patients in acute and vulnerable situations. **Aim:** The aim was to describe nurses' experiences of caring for patients in prehospital ambulance care in the Nordic countries. **Method:** The study was conducted as an integrative review of qualitative research inspired by metasynthesis. Eleven articles were included. **Findings:** The findings were presented in three main themes: encounters with patients in vulnerable situations; the importance of teamwork and collegial support; and challenges and vulnerability. Nurses described how substance abuse, threats and violence, and the physical work environment affected caregiving. Collegial support and teamwork were crucial for safety, decision-making, and recovery. The work involved emotional and ethical strain but also experiences of meaningfulness and professional growth. **Conclusion:** Ambulance nurses' work in prehospital care is characterized by medical responsibility, ethical considerations, and encounters in high-risk situations that may cause moral stress. Flexibility and team support are central to patient safety and professional security. Despite challenges, the work is experienced as meaningful through alleviating suffering and safeguarding patient dignity.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
2	BAKGRUND	1
2.1	Prehospital akutsjukvård	1
2.2	Sjuksköterskans funktion och ansvar inom den prehospitala vården	2
2.2.1	Sjuksköterskans kärnkompetenser	3
2.3	Caritativ omvårdnadsteori	4
3	PROBLEMFÖRMULERING	5
4	SYFTE	5
5	METOD	6
5.1	Urval	6
5.2	Datainsamling	6
5.3	Analys	7
5.4	Etiska överväganden	8
6	RESULTAT	9
6.1	Möte med patienter i utsatta situationer	9
6.1.1	Att vårda patienter i utsatta och riskfyllda situationer	9
6.1.2	Den fysiska arbetsmiljöns utmaningar	10
6.2	Kollegialt stöd och samarbete	11
6.2.1	Teamet som källa till trygghet	12
6.2.2	Att inte stå ensam	12
6.3	Utmaningar och sårbarhet	13
6.3.1	Emotionell belastning och upplevelse av etisk stress	13
6.3.2	Att skapa meningsfullhet och professionell styrka	13
6.4	Resultatsammanfattning	14
7	DISKUSSION	16
7.1	Metoddiskussion	16
7.2	Resultatdiskussion	18
7.3	Konklusion	22
7.4	Kliniska implikationer och förslag till utveckling av ämnet	22
8	REFERENSER	24
BILAGA 1 - ARTIKEL SÖKNING		29
BILAGA 2 – ÖVERSIKT AV ANALYSERADE ARTIKLAR I RESULTAT		30
BILAGA 3 – ÖVERSIKT FÖRDELNING RESULTATARTIKLAR I RESULTAT EFTER ANALYS ..		36

BILAGOR

1. Artikelsökning
2. Översikt av analyserade artiklar i resultatet
3. Översikt fördelning resultatartiklar i resultat efter analys

1 INLEDNING

Enligt SOS Alarms verksamhetsrapport (2015) rapporterades cirka 955 000 ambulansuppdrag år 2015. Socialstyrelsen (2023) anger att motsvarande siffra uppgick till cirka 1,3 miljoner uppdrag år 2023. Det ökande antalet uppdrag inom ambulanssjukvården kan bidra till att den prehospitaleda sjuksköterskans arbetsmiljö blir mer komplex. Den prehospitaleda verksamma sjuksköterskan ställs dygnet runt inför varierade och ofta oförutsägbara uppdrag. Uppdragen innefattar allt från olyckor till omhändertagande av barn och äldre. Samtidigt har utvecklingen inom ambulanssjukvården lett till mer avancerad vård och behandling utanför sjukhusmiljö. Det innebär att fler patienter tidigare behövde transporteras till sjukhus medan motsvarande patienter idag i större utsträckning kan kvarstanna i hemmet efter given behandling. Parallellt möter sjuksköterskor en ökad exponering för social utsatthet, psykisk ohälsa samt hot och våld, vilket idag är vanligt förekommande gentemot blåljuspersonal (Sveriges kommuner och regioner, 2023). Den prehospitaleda arbetsmiljön präglas därmed av både medicinsk komplexitet och psykosociala utmaningar. De erfarenheter som sjuksköterskan erhåller i sitt arbete är därför betydelsefulla att undersöka och beskriva, i syfte att öka förståelsen för professionens villkor och utmaningar.

2 BAKGRUND

2.1 Prehospital akutsjukvård

Den prehospitaleda akutsjukvården kännetecknas av att sjuksköterskor dygnet runt måste upprätthålla beredskap att möta svårt sjuka patienter. Arbetet bedrivs ofta under förhållanden med begränsad tillgång till förhandsinformation, vilket ställer höga krav på samverkan mellan kollegor för att kunna bedöma, vårda och transportera patienter till rätt vårdnivå. Ambulansuppdragen innefattar såväl avancerade medicinska åtgärder samt fysiskt krävande moment, där personalen ansvarar för att säkerställa ett tryggt omhändertagande. Verksamheten omfattar även att hantera olyckor, akuta dödsfall, barn som far illa, social problematik och möten med människor i kris (Karlsson, 2022).

Prehospital akutsjukvård innebär omedelbara medicinska insatser utanför vårdenhet av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, där ambulanssjukvården utgör en central del (Socialstyrelsen, 2023). Enligt Wallin et al. (2022) bemannas ambulanssjukvården i huvudsak av legitimerade sjuksköterskor, både med grundutbildning och specialistkompetens samt vidareutbildade undersköterskor, benämnda ambulanssjukvårdare. Ambulansuppdrag prioriteras i tre nivåer: prioritet 1 för akuta livshotande tillstånd, prioritet 2 för akuta men ej livshotande tillstånd och prioritet 3 för övriga ärenden med vård- och/eller övervakningsbehov.

Föreskriften om ambulanssjukvård m.m (SOSFS 2009:10) beskriver att vårdgivaren ansvarar för att personalen har ändamålsenlig och adekvat utrustning för uppdragets genomförande. Utrustningens funktion är att möjliggöra fri luftväg, assistera andning, läkemedelsadministrering, blödningskontroll, övervakning av vitala funktioner samt avancerad hjärt- och lungräddning. Nyström & Herlitz (2016) skriver att patienterna ofta befinner sig i utsatta situationer präglade av stress och lidande. Nordén et al. (2014) beskriver på liknande sätt att situationer präglade av stress och utsattbarhet ställer krav på att sjuksköterskan agerar snabbt samtidigt som hen etablerar förtroende i relation till patienten. Forskning visar att vård utanför vårdenheten inte enbart omfattar medicinska insatser, utan även hantering av komplexa psykosociala faktorer såsom anhörigas reaktioner och känslor av ensamhet. Det visar att den prehospitla vården ställer krav på mer än enbart medicinsk skicklighet (Glawing et al., 2023; Backman et al., 2019).

2.2 Sjuksköterskans funktion och ansvar inom den prehospitla vården

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) ska hälso- och sjukvårdsverksamhet bedrivas i enlighet med kraven på god vård. Begreppet god vård innefattar krav på, god kvalitet, hög patientsäkerhet samt respekt för patientens självbestämmande och integritet. I enlighet med kraven föreskriver patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659) att hälso- och sjukvårdspersonal ska utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Något som görs i syfte att förebygga vårdskador samt säkerhetsställa en hög nivå av patientsäkerhet. Vidare betonar Patientlagen (SFS 2014:821, 1 §) patientens rätt till individuellt anpassad information, delaktighet och självbestämmande. Det medför att sjuksköterskan har ett ansvar att säkerställa patientens möjlighet till delaktighet i den egna vården samt i beslut som rör den egna hälsan.

Enligt Svensk sjuksköterskeförening (2024) utgör omvårdnad det område som särskilt definierar sjuksköterskans kompetens. Omvårdnad innebär att tillämpa evidensbaserad kunskap i det kliniska vårdarbetet, där såväl vetenskaplig evidens som klinisk erfarenhet är centrala komponenter. Den legitimerade sjuksköterskan ansvarar självständigt för det kliniska beslut som fattas i vårdarbetet. Syftet är att ge människor ökade möjligheter att förbättra, bibehålla eller återfå sin hälsa. Det innefattar även stöd i att hantera hälsoproblem, sjukdom eller funktionsnedsättning samt att främja bästa möjliga livskvalitet fram till livets slut. Svensk sjuksköterskeförening skriver även att en legitimerad sjuksköterska förväntas besitta fördjupade kunskaper inom både medicinsk vetenskap och beteendevetenskap, i den mån de är relevanta för patientens omvårdnad. Yrkesutövningen ska ske i enlighet med vetenskapliga principer, beprövad erfarenhet samt gällande styrdokument och alltid vara förankrad i sjuksköterskans etiska kod. Svensk sjuksköterskeförening (2021) beskriver hur sjuksköterskans yrkesprovning definieras av fyra etiska områden, vilket tillsammans utgör en

bärande del av värdegrunden. *Sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad* beskriver hur sjuksköterskor ansvarar för att ge säker, evidensbaserad och personcentrerad vård med respekt för människors värdighet, rättigheter, integritet och behov. *Sjuksköterskans yrkesutövning* avser ansvaret sjuksköterskor har för att arbeta etiskt och professionellt, utveckla kompetens, värna sin egen hälsa och yrkets integritet samt bidra till säker vård, patientsäkerhet och skydd av patienters rättigheter och information. *Sjuksköterskor och profession* omfattar ansvaret för utvecklande av evidensbaserad omvårdnad, bidra till forskning och kunskap, upprätthålla yrkets värdegrund, skapa etiska arbetsmiljöer samt vara beredd att hantera kriser och hot mot människors hälsa. *Den globala hälsan* belyser att sjuksköterskor arbetar för mänskliga rättigheter, global hälsa, jämlik tillgång till vård, hållbar utveckling och samarbete för att förbättra folkhälsa och skydda miljön.

Sjuksköterskan ska även upprätthålla ett etiskt förhållningssätt grundat i respekt för mänskliga rättigheter där värderingar, tro, autonomi, vanor och personlig integritet beaktas. Enligt kompetensbeskrivningen för legitimerad sjuksköterska i svensk hälso- och sjukvård åligger sjuksköterskan att bära självständigt ansvar för omvårdnadens kvalitet och säkerhet. I ansvaret ingår att kunna arbeta proaktivt, riskmedvetet och patientsäkert. Säker vård utgör den fundamentala grunden för all omvårdnad och konkretiseras genom kärnkompetenser, vilka definierar det ansvar och de handlingsprinciper som sjuksköterskan förväntas tillämpa i sin yrkesutövning (Svensk sjuksköterskeförening, 2024).

2.2.1 Sjuksköterskans kärnkompetenser

Enligt Svensk sjuksköterskeförening (2024) innefattar sjuksköterskans olika kärnkompetenser: personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap, säker vård och informatik. Personcentrerad vård innebär att varje individ beaktas som en unik person med individuella resurser, behov och värderingar. Vården utgår från personens egen berättelse och präglas i samspel, med ömsesidig respekt. Lafontaine et al. (2022) visar att personcentrerad vård är väl etablerad och uppskattad vårdform bland såväl sjuksköterskor som patienter. Studien påvisar även att ett personcentrerat bemötande och behandlingssätt kan bidra till förbättrade hälsoutfall för patienten. Svensk sjuksköterskeförening (2024) beskriver samverkan i team som en process där olika kompetenser såsom yrkesgrupper, patienter och närstående bidrar med kompletterande kunskap för att skapa kontinuitet, dialog och gemensamt lärande. Holmberg et al. (2020) framhäver att ett fungerande teamarbete skapar trygghet, struktur och samsyn i patientbedömning. Ett välfungerande teamarbete som präglas av att medlemmarna kompletterar och stödjer varandra är betydelsefullt för vårdens kvalitet. Vidare betonas att tydligt ledarskap samt anpassning till medarbetarens individuella kompetenser är avgörande för att säkerställa god och säker vård.

Enligt Svensk sjuksköterskeförening (2024) innebär evidensbaserad vård att en legitimerad sjuksköterska självständigt ska kunna kritiskt granska vetenskapligt underlag. Sjuksköterskan ska också kunna integrera forskningsbaserad kunskap med klinisk erfarenhet och patientens preferenser. Beslut om val av åtgärder ska grundas på bästa tillgängliga evidens och anpassas till den aktuella vårdkontexten samt individens specifika behov. Vidare beskriver Svensk sjuksköterskeförening även förbättringskunskap och kvalitetsutveckling som sjuksköterskans ansvar att utveckla omvårdnaden utifrån patientens individuella behov, med målet att säkerhetsställa trygg och högkvalitativ vård. Arbetet förutsätter kunskap om vårdorganisationer samt förmåga att systematiskt följa upp, mäta och utvärdera vårdkvalitet. Enligt Ödegård (2019) innebär patientsäkerhet att utforma och upprätthålla system som är tillförlitliga och säkra. Patientsäkerhet handlar även om att förebygga misstag och skador samt att snabbt kunna återhämta sig när något går fel. Martin (2018) skriver att informatik handlar om hur datorer och digital teknik används på ett ändamålsenligt och effektivt sätt för att samla in, lagra, hantera och använda information. Vilket även styrks av Patientdatalagen (SFS 2008:355) som beskriver att god och säker vård främjas genom att information görs tillgänglig och kan användas på ett ändamålsenligt sätt. Patientdatalagen belyser även vikten av smart och säker teknik. Det ska finnas behörighetshantering, inloggning och skydd mot obehörig åtkomst för att digital teknik ska kunna användas på ett smart, effektivt och säkert sätt.

Sammanfattningsvis visar sjuksköterskans kompetensbeskrivning en mångfacetterad och avancerad profession där medicinsk kunskap förenas med personcentrerad vård, etiskt ansvar, god kommunikationsförmåga samt ledarskap i komplexa vårdssituationer. Den samlade kompetensen möjliggör välgrundade kliniska beslut i kombination med ett respektfullt och lyhört bemötande, vilket utgör grunden för en trygg, säker och värdig vård (Svensk sjuksköterskeförening, 2024).

2.3 Caritativ omvårdnadsteori

Den caritativa omvårdnadsfilosofin utgår från människokärlek och barmhärtighet, där vårdaren i en anda av kärlek stödjer den människa med det hon behöver. Det caritativa vårdandet beskrivs genom begreppen ansning, lek och lärande. Ansning innebär att ge möjlighet att skapa utrymme, uppmuntra och förmedla meningsfullhet genom själslig och andlig näring. Leka och lära förstås som en process där man genom gemensam övning, användning av fantasi samt ett utforskande förhållningssätt utvecklar förmågan att ge patienten hopp, kunskap, råd och motivation. Vårdandet innebär att förmedla tro, tron beskrivs som en existentiell kraftkälla som kan inge styrka, mod och trygghet. Vårdandet är även kärlek och framstod som vänskap och i religiösa fall kärleken till Gud. Kärlekens centrala delar beskrivs bland annat genom generositet, äkthet, bekräftelse och att inte överge. Att använda den caritativa omvårdnadsteorin innebär att i vårdandet som människobegrepp använda sig av de beskrivna begreppen tro, hopp och kärlek

genom ansning, lek och lärande. Omvårdnadsteorin återfinns i olika vårdssituationer rent kliniskt där situationerna utgörs av mötet mellan patient och vårdare och präglas av att vårdaren vårdar med motivet att verkligen vilja den andra väl (Eriksson, 1990).

Erfarenhet och effektiv kommunikation bidrar till minskad arbetsrelaterad stress likväl som det bidrar till god och säker vård av patienter (Malmsten et al., 2025). En caritativ omvårdnad kan främjas genom att ambulanspersonalen hanterar arbetsrelaterad stress, besitter erfarenhet och använder effektiv kommunikation. På liknande sätt beskriver Holmberg et al. (2015) att sjuksköterskor inom ambulanssjukvården engagerar sig genom aktivt lyssnande, känslomässig närvaro och med humor. Ett sådant förhållningssätt kan bidra till att inge trygghet och främja tillitsfulla relationer med patienter och närstående. Bergbom et al. (2022) understryker slutligen att caritativ vård lindrar lidande samt får patienter att känna sig sedda på ett existentiellt plan.

3 PROBLEMFÖRMULERING

Prehospital akutsjukvård utgör en central del av svensk akutsjukvård och kännetecknas av oförsägarhet, tidspress och emotionellt krävande situationer. Sjuksköterskor i denna vårdmiljö förväntas upprätthålla yrkesprofessionalism i komplexa möten med patienter och närstående. Professionaliteten vilar på kärnkompetenser, etiska riktlinjer, vårdteknisk kunskap och ett caritativt omvårdnadsperspektiv. Forskning beskriver flera utmaningar i den prehospitala kontexten. Samtidigt saknas fortfarande en samlad förståelse för hur sjuksköterskor själva erfar och hanterar vårdandet i utsatta miljöer. Kunskapsbristen begränsar möjligheten att identifiera behov av stöd, riktlinjer och arbetsmiljöförbättringar, vilket motiverar behovet av fördjupad kunskap inom området.

4 SYFTE

Syftet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter prehospitalt inom ambulanssjukvård i Norden.

5 METOD

Den valda metoden för studien var en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes. Valet motiverades av att kvalitativ forskning syftar till att skapa fördjupad förståelse för individens upplevelser och erfarenheter inom ett omvårdnadssammanhang. En integrerad sammanställning betyder att tidigare vetenskapliga studier systematiskt samlas in, granskas och analyseras för att identifiera likheter och skillnader i resultaten (Friberg, 2022a). I studien genomfördes en sådan analys genom att jämföra, tolka och sammanställa resultaten från inkluderade studier till gemensamma teman, vilket möjliggjorde en syntes av befintlig kunskap. Det bidrog till en fördjupad förståelse av sjuksköterskors erfarenheter i den prehospitala vården.

5.1 Urval

Inklusionskriterierna för studien omfattade sjuksköterskors erfarenheter av att vårda inom prehospital ambulanssjukvård i Norden. För att möjliggöra en aktuell lägesbild av sjuksköterskors erfarenheter inom den prehospitala verksamheten avgränsades urvalet till artiklar publicerade mellan 2016 och 2026. Endast engelskspråkiga artiklar inkluderades, eftersom engelska enligt Segersten (2022) betraktas som ett etablerat och accepterat internationellt forskningspråk som författarna för aktuell studie har goda kunskaper i. Ingen avgränsning avseende kön eller ålder gjordes, eftersom författarna för aktuell studie inte ansåg att förhållande till kön eller ålder inverkar på efterfrågat syfte. Vidare inkluderades enbart peer-reviewed artiklar i syfte att säkerställa vetenskaplig kvalitet. Det innebär att studierna publicerats i vetenskapliga tidskrifter och är granskade av sakkunniga forskare inom området (Östlundh, 2023). Granskningsprocessen för peer-review-artiklar innefattar en bedömning av studiernas kvalitet gällande metod, analys och resultatets rimlighet, vilket stärker forskningens vetenskapliga standard (Friberg, 2022b). Exklusionskriterierna omfattade studier med tydliga implikationer som inte besvarade den valda studiens syfte. Det kan exempelvis vara studier som är kopplade till en specifik behandling eller till en specifik situation snarare än generella erfarenheter.

5.2 Datainsamling

Sökningarna genomfördes i databaserna CINAHL och PubMed för att identifiera relevanta vetenskapliga artiklar. CINAHL är inriktad på omvårdnadsvetenskap medan PubMed omfattar forskning inom medicin och hälsa. Genom att använda två databaser ökade möjligheten att erhålla ett brett och relevant urval av artiklar. Det stärker studiens vetenskapliga grund och bidrar till ett mer evidensbaserat litteratururval. För att identifiera studier som belyser sjuksköterskors erfarenhet av prehospital vård användes relevanta sökord. Sökorden identifierades genom att studiens syfte analyserades och delades upp i centrala begrepp. Begreppen samt

relevanta synonymer kombinerades sedan vid artikelsökningarna. Endast engelska sökord användes och kompletterades även med boolesk sökoperator AND för att kombinera söktermerna. Det innebär att samtliga angivna sökord måste förekomma i sökresultatet (Östlundh, 2023). För genomförda sökningar användes: *Ambulance, Prehospital, Care, Experience och Nurse*. Total sökträff var 262 artiklar (se Bilaga 1), varav samtliga titlar granskades. Efter genomläsningen av titlar valdes 56 artiklar ut för abstraktläsning. Utifrån abstrakten inkluderades 16 artiklar som ansågs svara på syftesfrågan och som lästes i sin helhet. Fem artiklar exkluderades före kvalitetsgranskning eftersom de inte ansågs svara mot studiens syfte. De återstående elva artiklarna kvalitetsgranskades med stöd av granskningsmall för kvalitativa studier framtagen av Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU] (2022). Mallen består av 14 frågor som bedömer studiernas metodologiska kvalitet. Författarna valde att belägga varje fråga med en poäng vid bedömning som kvalitetsfrämjande, noll poäng för kvalitetsbrist samt 0,5 poäng vid oklart ställningstagande. Maximal poängsumma var 14. Artiklar som erhöll mer än 12 poäng bedömdes ha hög kvalitet och inkluderades i studien (Se bilaga 2).

5.3 Analys

Under analysprocessen har författarna analyserat artiklarna i enlighet med den femstegsmodell som beskrivs av Friberg (2022a). I det första steget har författarna upprepade gånger läst samtliga utvalda artiklar, både enskilt och tillsammans. Syftet var att först skapa en individuell förståelse för artiklarnas innehåll och därefter sammanstråla för att säkerställa en gemensam tolkning av materialet. Vid det andra steget fokuserade författarna tillsammans på artiklarnas resultatdel och identifierade varje studies resultat. Fokus låg på att identifiera centrala fynd i studiernas olika resultat som svarade mot den aktuella studiens syfte. Nyckelfynden som hittades markerades i grön färg där artiklarna uttryckte samma eller liknande innehåll och i röd färg där artiklarna beskrev olika aspekter. Därefter överfördes nyckelfynden till ett separat dokument för att skapa en överskådlig struktur. Under det tredje steget kondenserades de markerade textavsnitten till deras kärninnehåll. Liknande nyckelfynd grupperades tillsammans för att skapa en tydlig struktur i materialet och underlätta identifiering av mönster och återkommande teman. Under det fjärde steget organiserades nyckelfynden och presenterades i en sammanställande tabell där preliminära teman och underteman formulerades. Tabellen användes för att tydliggöra likheter och skillnader mellan studiernas resultat. I det femte och avslutande steget sammanfördes teman och underteman till en integrerad resultatbeskrivning. De inkluderade studiernas fynd tolkades och syntetiserades till en ny helhet i enlighet med Fribergs (2022a) analysmodell. Författarna har även upprättat Bilaga 3, vilken tydliggör hur de inkluderade resultatartiklarna har använts och bidragit till studiens sammanställda resultat.

5.4 Etiska överväganden

Enligt etikprövningslagen (SFS 2003:460, § 2) beskrivs det att lagen avses att tillämpa etikprövning vid vetenskapliga experiment, teoretiska studier eller vetenskapliga undersökningar genom observation. Arbetet eller studierna görs i syfte att generera ny kunskap och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund. Lagen omfattar dock inte studier som genomförs inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå. Eftersom föreliggande studie genomförs inom ramarna för högskoleutbildning på grundnivå behöver inte en etikprövning tillämpas.

Urvalet av resultatartiklarna har emellertid beaktats utifrån centrala forskningsetiska principer; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. De inkluderade artiklarna har granskats och bedömts uppfylla etiska krav. Det innebär att deltagarna har informerats, lämnat sitt samtycke, fått sin integritet skyddad samt att den insamlade data har använts enbart för forskningsändamål (Kjellström, 2023). Enligt Ali (2023) innebär informations- och samtyckeskravet att deltagarna i forskningsprojektet informeras om dess innehåll och syfte samt att det har rätt att avbryta sin medverkan. Enligt Kjellström (2023) innebär konfidentialitetskravet att alla personuppgifter i en undersökning ska skyddas och hanteras så att obehöriga inte kan ta del av uppgifterna. Forskaren behöver samtidigt beakta Tryckfrihetsförordningen (SFS 1949:105, kap 2. 2§), vilken reglerar allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar. Det medför en avvägning mellan offentlighetsprincipen och kravet på konfidentialitet, där deltagarnas integritet skyddas samtidigt som lagen upprätthålls. Kjellström (2023) beskriver även att nyttjandekravet innebär att insamlade uppgifter endast får användas för forskningsändamål och inte för kommersiella eller andra syften. Uppgifterna får heller inte användas för beslut som påverkar den enskilde personen utan deras medgivande. Kraven skyddar deltagarnas integritet och stärker förtroendet för forskning.

Vid en planering av kvalitativa studier bör forskarna reflektera över sina egna livs- och yrkeserfarenheter samt kunskaper inom det område som avses att studeras. Genom att identifiera, dokumentera och diskutera tidigare erfarenheter och kunskaper kan medvetenhet skapas om hur förförståelsen kan påverka studiens planering, genomförande och analys (Henricson och Billhult, 2023). Två av studiens författare är verksamma inom prehospitalet vård, varav en inom ambulanssjukvård och en inom sjuktransport. Det medför en viss förförståelse för det studerade området. Den tredje författaren saknar motsvarande erfarenhet, vilket möjliggjorde ett mer kritiskt förhållningssätt i analysprocessen.

6 RESULTAT

Ur analysen framstod tre teman: möte med patienter i utsatta situationer, kollegialt stöd och teamets betydelse samt utmaningar och sårbarhet med tillhörande underteman (se Tabell 1).

Tabell 1 – Resultatöversikt

TEMA	UNDERTEMA	
Möte med patienter i utsatta situationer	Att vårda patienter i utsatta och riskfyllda situationer	Den fysiska arbetsmiljöns utmaningar
Kollegialt stöd och samarbete	Teamet som källa till trygghet	Att inte stå ensam
Utmaningar och sårbarhet	Emotionell belastning och upplevelse av etisk stress	Att skapa meningsfullhet och professionell styrka

6.1 Möte med patienter i utsatta situationer

Sjuksköterskor beskriver möten med patienter i utsatta situationer som komplexa och påfrestande. Det två centrala aspekter som framträder är hur missbruk, hot och våld påverkar vården och hur den fysiska arbetsmiljön påverkar vårdens genomförbarhet.

6.1.1 Att vårda patienter i utsatta och riskfyllda situationer

Sjuksköterskorna beskriver att missbruk av alkohol och andra droger ofta förekommer i kombination med psykisk ohälsa, vilket medför komplexa utmaningar för sjuksköterskor i den prehospitala vårdmiljön (Sjölin et al., 2020; Modigh et al., 2025). Kommunikation med patienter som uppvisar psykisk ohälsa och/eller är påverkad av substanser beskrivs som särskilt krävande eftersom beteendet ofta är oförutsägbart, aggressivt eller direkt hotfullt (Sjölin et al., 2020; Bohström et al., 2017; Vicente et al., 2021a). Sjuksköterskans förmåga att samtidigt observera den omgivande miljön och tolka patientens beteende är en central kompetens för att kunna bedöma situationens utveckling. Den förmågan beskrivs vara särskilt utmanande i möten med patienter i utsatta situationer kopplade till missbruk (Sjölin et al., 2020). Arbetet i de okontrollerade miljöerna kräver hög grad av riskmedvetenhet. Sjuksköterskor tvingas ofta utveckla personliga

strategier för självskydd när assistans från polis eller annan enhet saknas (Vicente et al., 2021a; Sjölin et al., 2020).

Missbrukets komplexitet förstärks ytterligare när barn vistas i miljön, eftersom det för sjuksköterskan medför svåra etiska överväganden och känslor av maktlöshet inför möjligheten att skydda barnet (Sjölin et al., 2020; Näsström et al., 2023a). Sjuksköterskor beskriver en påtaglig stress vid möten med svårt berusade föräldrar där barn riskerar att fara illa. De understryker även behovet av ett fungerande samarbete inom teamet för att hantera den känslomässiga belastningen (Näsström et al., 2023a; Bohström et al., 2017). Vidare finns en stark korrelation mellan missbruk och våld i nära relationer, där våldet ofta är diffust och svårt att identifiera (Modigh et al., 2025). Sjuksköterskorna betonar vikten av att vara lyhörda för subtila tecken, såsom ett kontrollerande eller dominerande beteende hos en partner. De tecknen väcker ofta en intuitiv känsla av att något är fel (Modigh et al., 2025; Sjölin et al., 2020). Känslor av otillräcklighet och moralisk stress framträder hos sjuksköterskorna, när de tvingas navigera i gråzoner. Ett exempel är när beslut fattas om att bryta patientsekretessen för att anmäla misstänkt våld (Modigh et al., 2025).

Sjuksköterskor framhåller att hot, risk och stress ofta återkommer i möten med alkohol- och drogpåverkade patienter (Vicente et al., 2021a; Bohström et al., 2017). Patienter med substansmissbruk utgör även en betydande klinisk utmaning i samband med smärtlindring. Sjuksköterskan upplever ofta en osäkerhet kring behandlingsval på grund av otydliga riktlinjer. Det förekommer en utbredd misstro mot patientens egen smärtbeskrivning när inga objektiva tecken på skada finns. Dessutom föreligger misstankar hos sjuksköterskan om att patienten försöker manipulera för att erhålla läkemedlet. Sjuksköterskorna beskriver en stress kopplad till pressande situationer samt den frustration och emotionella belastning som omständigheterna medför. Bristande kunskap om drogens effekter och potentiella interaktioner bidrar även till professionell osäkerhet (Bohm et al., 2019).

6.1.2 Den fysiska arbetsmiljöns utmaningar

Vårdmiljöns oförutsägbarhet utgör en betydande utmaning för sjuksköterskorna (Sjölin et al., 2020). Trånga trapphus, små hissar och begränsade utrymmen i patientens hem försvårar medicinska undersökningar och patientsäkra förflyttningar. Sjuksköterskorna beskriver frustration över att vara bältade i ambulansen, eftersom det begränsar åtkomsten till utrustning och material (Hansen et al., 2022). Även yttre faktorer, såsom extrema väderförhållanden, påverkar arbetet negativt. Svårigheter att snabbt identifiera rätt adress bidrar dessutom till ytterligare stress (Sjölin et al., 2020; Bohström et al., 2017). Den oförutsägbara miljön hindrar möjligheten att planera arbetet effektivt. Sjuksköterskorna hinner sällan tänka igenom situationer eller anpassa arbetstempot. Samtidigt är sjuksköterskorna vana att jobba i otrygga miljöer utan

omedelbar tillgång till stödresurser, vilket kräver flexibilitet och anpassning hos sjuksköterskorna utifrån situationen (Sjölin et al., 2020; Modigh et al., 2025).

I svårkontrollerade miljöer prioriteras strategier för självskydd eftersom den personliga säkerheten kan äventyras. Sjuksköterskorna planerar exempelvis utrymningsvägar och observerar omgivningen mer systematiskt (Vicente et al., 2021a). Under kritiska situationer upplevs den fysiska miljön som särskilt påfrestande. Sjuksköterskorna beskriver att de behöver hantera flera uppgifter samtidigt, såsom körning, kollegial assistans och anhörigstöd. Det ställer höga krav på sjuksköterskans flexibilitet och förmåga att snabbt prioritera arbetsuppgifter (Bohström et al., 2017).

Enligt sjuksköterskor förstärks känslor av maktlöshet i glesbygden eftersom långa transportavstånd och begränsade stödresurser medför ett stort ansvar för patientens överlevnad. Samtidigt kan de långa transporter paradoxalt upplevas som fördelaktiga eftersom det ger möjlighet att observera effekterna av insatta åtgärder och stabilisera patienten på ett sätt som inte är möjligt vid kortare transporter (Wästerhed et al., 2024; Eiding et al., 2019). Vid ankomst av ytterligare resurser såsom kollegor eller helikopter, upplever sjuksköterskorna en lättnad och ökad trygghet (Wästerhed et al., 2024).

Teknik- och mobiltillgång påverkas ofta av geografiska faktorer (Wästerhed et al., 2024). Utebliven EKG - överföring eller bristande funktion- och batterikapacitet hos medicinsk utrustning upplevs av sjuksköterskorna som stressande. Det gör att sjuksköterskorna ibland behöver fatta beslut utanför sin formella kompetensnivå. När utrustningen väl fungerar skapas en trygghet, vilket möjliggör ett större fokus på patienten (Collmén Benneck & Bremer., 2019).

Trots begränsningar nyttjas den fysiska miljön för att främja vården. Sjuksköterskorna beskriver att de genom att nyttja detaljer i hemmiljön, såsom leksaker eller affischer på väggarna, kan skapa kontakt och trygghet hos barn (Näsström et al., 2023b). Sjuksköterskorna anpassar sitt kroppsspråk och låter barnet styra vårdtempot (Näsström et al., 2023a). De beskriver även att en förflyttning till ambulansen kan bidra till en mer avskild och trygg miljö, vilket skapar bättre förutsättningar för samtal och interaktion med barnet. På samma sätt används ambulansens miljö i mötet med personer utsatta för våld i nära relationer (Näsström et al., 2023b; Modigh et al., 2025).

6.2 Kollegialt stöd och samarbete

Inom ambulanssjukvården framträder teamet som en central resurs för att hantera arbetets komplexitet och påfrestringar. Kollegial samverkan bidrar inte enbart till ökad patientsäkerhet utan utgör även en viktig grund för professionell trygghet och psykosocial hållbarhet. Följande avsnitt belyser teamets betydelse och stöd i beslutsprocesser.

6.2.1 Teamet som källa till trygghet

Sjuksköterskorna uttrycker att teamarbetet ligger till grund för att uppleva trygghet i sitt arbete. Arbete inom ambulanssjukvården beskrivs som förenat med hög stress. Det kollegiala samarbetet framhålls dock som en central skyddsfaktor för att hantera den krävande arbetsmiljö (Bohström et al., 2017; Sjölin et al., 2020; Colldén Benneck & Bremer, 2019; Hansen et al., 2022; Modigh et al., 2025). Genom att agera som en samverkande enhet inom teamet upplever sjuksköterskorna att stressnivåerna reduceras. Arbetet inom det samverkande teamet möjliggör självständigt arbete samtidigt som det sker i nära samförstånd (Bohström et al., 2017). Känslan av trygghet blir särskilt tydlig vid komplexa möten, som vid våldsutsatta patienter eller svårt sjuka barn, där teamet fungerar som en skyddsfaktor mot moralisk stress och känslomässig dränering (Modigh et al., 2025; Näsström et al., 2023b). Sjuksköterskor som arbetar ensamma beskriver en ökad känsla av sårbarhet och minskad känsla av trygghet (Vicente et al., 2021a). Slutligen beskriver sjuksköterskorna att ett välfungerande team, där alla medarbetare känner tillit till varandras kompetens är en förutsättning för att bibehålla fokus och lugn i kritiska situationer (Wästerhed et al., 2024; Näsström et al., 2023a).

6.2.2 Att inte stå ensam

För sjuksköterskor fungerar det professionella stödet som en central säkerhetsmekanism vid kliniskt beslutfattande, särskilt när medicinska riktlinjer upplevs som otydliga eller svåra att tillämpa (Bohm et al., 2019; Hansen et al., 2022; Modigh et al., 2025). Efter psykiskt påfrestande uppdrag framhåller sjuksköterskorna att det informella stödet från kollegor är den viktigaste faktorn för återhämtning (Bohström et al., 2017; Modigh et al., 2025). Sjuksköterskor beskriver att samtalen med kollegor i direkt anslutning till ett uppdrag är betydelsefullt och fungerar som ett centrals stöd i återhämtningsprocessen. Samtalen kan också förebygga psykisk ohälsa och Posttraumatisk stressyndrom (PTSD) (Bohström et al., 2017; Colldén Benneck & Bremer, 2019). Sjuksköterskekollegor anses vara särskilt lämpade att ge stöd eftersom de har full insikt i yrkets specifika kontext (Bohström et al., 2017). Reflektion i team fungerar och fyller även en lärande funktion. Genom att dela erfarenheter och analysera händelser tillsammans förbättras framtida insatser samtidigt som den individuella kompetensen stärks (Sjölin et al., 2020; Wästerhed et al., 2024; Näsström et al., 2023a).

Sjuksköterskor belyser att i ett välfungerande team fattas majoriteten av behandlingsbesluten gemensamt, vilket ökar säkerheten för patienten och avlastar den enskilde medarbetaren (Bohström et al., 2017). För mindre erfarna sjuksköterskor är möjligheten att rådfråga mer erfarna kollegor helt avgörande för den professionella tryggheten och beslutsfattandet (Wästerhed et al., 2024; Eiding

et al., 2019; Bohm et al., 2019). Sjuksköterskorna beskriver hur de genom att diskutera och gemensamt resonera kring bedömningar inom teamet minskar risken för felbedömningar och felaktiga beslut. Samtidigt stärker samarbetet sjuksköterskans professionella roll (Wästerhed et al., 2024; Hansen et al., 2022).

6.3 Utmaningar och sårbarhet

Sjuksköterskornas arbete inom den prehospitala ambulanssjukvården innebär att ständigt verka mellan akut stress, etiska utmaningar och meningsfullhet. Undertemat "Emotionell belastning och upplevelse av etisk stress" belyser hur sjuksköterskor inom ambulanssjukvården erfar både emotionell och moralisk belastning. Undertemat "Att skapa meningsfullhet och professionell styrka" beskriver hur de emotionella och moraliska belastningarna kan stärka den professionella identiteten och upplevelsen av att göra skillnad.

6.3.1 Emotionell belastning och upplevelse av etisk stress

Sjuksköterskor inom ambulanssjukvården upplever en påtaglig stress och emotionell belastning redan vid larmtillfället, ofta i form av en fysiologisk "adrenalin-kick" (Bohström et al., 2017). Stress och osäkerhet är särskilt framträdande i sällsynta och komplexa vårdssituationer, såsom vård av kritiskt sjuka barn, ofria luftvägar och akuta förlossningar. Sjuksköterskor har en begränsad klinisk exponering för sådana situationer och beskriver en upplevelse av att erfarenhet behöver återuppbyggas vid varje tillfälle (Wästerhed et al., 2024; Bohström et al., 2017). Känslor av personlig otillräcklighet förstärks i situationer där sjuksköterskorna upplever att de inte kan göra tillräckligt för patienten eller de närstående, vilket kan resultera i djup sorg och en känsla av hopplöshet (Sjölin et al., 2020; Modigh et al., 2025). Känslan av otillräcklighet skapar etiska dilemman och etisk stress. Känslan förstärks vid uppdrag som rör barnmisshandel eller vanvård, där sjuksköterskor beskriver en påtaglig känsla av maktlöshet när de tvingas acceptera en situation som de inte fullt ut kan påverka. Vidare beskrivs möten med döden, att avbryta hjärt- och lungräddning samt att informera anhöriga om ett dödsfall som några av de mest emotionellt krävande arbetsuppgifterna (Sjölin et al., 2020).

Utöver den akuta stressen beskriver sjuksköterskorna även en betydande etisk och moralisk påfrestning i mötet med utsatta patientgrupper. Den prehospitala vårdkontextens begränsade möjligheter att erbjuda långsiktigt stöd och uppföljande insatser förstärker ytterligare upplevelsen av etisk stress och frustration hos sjuksköterskorna (Bohm et al., 2019; Modigh et al., 2025).

6.3.2 Att skapa meningsfullhet och professionell styrka

Trots att arbetet ofta präglas av oro, osäkerhet och höga krav upplever sjuksköterskorna samtidigt en djup känsla av meningsfullhet och professionell

styrka. Framgångsrikt hanterande av kritiska situationer ger tillfredsställelse och yrkesstolthet, där initial oro omvandlas till bekräftelse på den egna kompetensen (Näsström et al., 2023b; Wästerhed et al., 2024). Komplexa och oförutsägbara vårdmöten fungerar som en drivkraft för lärande, och möjligheten att fatta autonoma beslut som stärker den kliniska expertisen. Upplevelsen beskrivs som *“fearful joy”*, där rädsla och stimulans samexisterar och bidrar till professionell utveckling (Eiding et al., 2019; Sjöling et al., 2020).

Även organisatoriska och kontextuella faktorer kan bidra till en upplevelse av meningsfullhet (Vicente et al., 2021a; Eiding et al., 2019; Wästerhed et al., 2024). Sjuksköterskorna som arbetar som *“single responders”* beskriver hur ensamarbetet möjliggör ett lugnare vårdtempo och en närmare relation till patienten. Den fördjupade personliga kontakten innebär att sjuksköterskan får möjlighet att anpassa tempo och frågor efter patientens takt, utan att uppleva press från kollegor att skynda på vårdmötet. Det upplevs som djupt meningsfullt och bidrar till en känsla av närvaro och ömsesidighet i mötet (Vicente et al., 2021a). Möten med utsatta människor, även när de präglas av lidande och sårbarhet, beskrivs som betydelsefulla för upplevelsen av att göra en reell skillnad i en annan människas liv (Vicente et al., 2021a; Näsström et al., 2023a; Modigh et al., 2025). Genom att vara närvarande i en annan människas kritiska fas i livet och bidra med trygghet, klinisk kompetens och medmänsklighet stärks känslan av meningsfullhet i arbetet (Vicente et al., 2021a; Modigh et al., 2025). Att vinna förtroendet från sårbara patienter, såsom ett skrämt barn eller ett offer för våld i nära relationer, värderas som några av de mest betydandefulla aspekterna av yrkesutövningen (Näsström et al., 2023a; Näsström et al., 2023b; Modigh et al., 2025). Sjuksköterskor beskriver det som positivt stimulerande när patienter och anhöriga visar den tillit och bekräftelse mitt i en kaotisk situation (Eiding et al., 2019). Slutligen bidrar känslan av att tillhöra ett sammansvetsat team till en ökad upplevelse av sammanhang och meningsfullhet i yrkesrollen. I teamet delas både professionella utmaningar och stolthet över utförda insatser (Bohström et al., 2017; Näsström et al., 2023a).

6.4 Resultatsammanfattning

Resultatet visar att sjuksköterskor inom prehospital vård ofta möter patienter i komplexa och utsatta situationer. Missbruk, hot och våld skapar betydande utmaningar för både vårdandet och sjuksköterskornas känsla av säkerhet. Kommunikation med patienter som är påverkade av substanser eller har psykisk ohälsa beskrivs som särskilt krävande. Samtidigt som närvaro av barn eller våld i nära relationer förstärker etiska dilemman och känslor av maktlöshet. Den fysiska arbetsmiljön, såsom trånga utrymmen och begränsad teknisk utrustning, beskrivs av sjuksköterskorna som begränsande i möjligheten att ge säker och effektiv vård. Kollegialt stöd och ett välfungerande team framstår som centrala faktorer för professionell trygghet, särskilt i stressiga eller kritiska situationer. Sjuksköterskor

upplever både emotionell och moralisk belastning i sitt arbete. Samtidigt rapporterar de att meningsfullhet och yrkesstolthet uppstår när de med framgång hanterar komplexa situationer och skapar förtroende med patienter. Möjlighet till reflektion i teamet stärker den kliniska kompetensen och den professionella identiteten. Resultatet betonar vikten av riskmedvetenhet, flexibilitet och anpassning i oförutsägbara miljöer. Samtidigt uppstår känslan av att göra skillnad och uppleva sammanhang som är avgörande för motivation och långsiktig psykosocial hållbarhet i yrkesrollen.

7 DISKUSSION

7.1 Metoddiskussion

Valet av en integrerad sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes enligt Friberg (2022a) bedömdes vara lämplig i relation till studiens syfte att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter prehospitalt inom ambulanssjukvård i Norden. Metoden möjliggjorde en fördjupad förståelse genom att sammanställa och analysera tidigare kvalitativa studier. En styrka med urvalet är att flera studier har samma författare, vilka är sakkunniga inom området som studeras och som styrker studiernas innehåll. En styrka är att flera inkluderade studier har samma författare med expertis inom området, vilket stärker trovärdigheten samt att resultatet integreras till ett mer nyanserat kunskapsunderlag. Samtidigt är resultatet beroende av kvaliteten i den inkluderade studierna och hur tolkningen genomförs. Som alternativ övervägdes kvalitativa forskningsintervjuer, vilket i enligt med Engström och Juuso (2023) är lämpliga för att undersöka erfarenheter och upplevelser. Metoden kan generera fördjupade data med är tidskrävande. På grund av studiens begränsade tidsram samt svårigheter att rekrytera representativa deltagare bedömdes metoden som mindre genomförbar.

Eftersom det initialt var osäkert om tillräckligt mycket kvalitativ forskning fanns inom det studerade fenomenet övervägdes en litteraturöversikt, vilket inkluderar både kvalitativa och kvantitativa studier (Friberg, 2022b). Metodvalet hade kunnat bidra till ett bredare kunskapsunderlag. Efter genomförd primärsökning framkom det dock att kvantitativa studier inte tillförde någon större fördjupning inom det aktuella området valdes metoden bort. Kvantitativa studier beskriver inte heller upplevelser, erfarenheter eller betydeslser på samma djupgående sätt som kvalitativa studier (Segersten, 2022). Enligt Hällgren Graneheim et al. (2023) stärks studiens trovärdighet genom att relevanta metodval diskuterad och motiveras i relation till syftet. Genom att författarna övervägt olika metodalternativ och genomfört primärsökningar kan studiens trovärdighet därmed anses stärkt.

Avgränsningarna till nordiska studier gjordes utifrån att vårdkontexten, organisationen och utbildningsnivå är relativt likartade inom Norden. Samtidigt kan avgränsningarna ha begränsat variationen i erfarenheter och därmed påverkat möjlighet till en fördjupad förståelse. Inledande internationella sökningar genomfördes för att skapa en överblick över forskningsområdet men visade på betydande skillnader kopplade till hälso- och sjukvårdssystemets utvecklingsnivå, vilket motiverade en geografisk avgränsning. Författarna för den aktuella studien analyserade målbilden för det valda området och fastställde att syftet var att skapa fördjupad förståelse som kunde relateras till den rådande nationella kontexten. Genom att avgränsningen har tydliggjorts, prövats genom en primär sökning och diskuterats, kan trovärdigheten för vald avgränsning stärkas. Motiveringen går i linje med Henricson & Billhult (2023) som beskriver att trovärdighet i kvalitativ

forskning innefattar att säkerställa när resultat är konsekvent och representerar data på ett tillförlitligt sätt.

I studien inkluderades enbart peer-review-granskade artiklar, vilket innebär att forskningen har kritiskt granskad av andra forskare före publicering (Östlundh, 2023). Det bidrar till ökad vetenskaplig kvalitet, tillförlitlighet och metodologisk transparens. Urvalet minskar risken att inkludera icke-granskat material med bristande kvalitet men kan samtidigt innebära att relevant information från exempelvis rapporter eller avhandlingar exkluderas. Valet motiveras av strävan att basera analysen på forskningsresultat som genomgått en etablerad vetenskaplig granskningsprocess.

Datainsamlingen genomfördes i två databaser, CINAHL och PubMed. Användningen av flera databaser stärker sökningens bredd och uppsatsens trovärdighet. Valet grundade sig i att författarna sedan tidigare har erfarenhet av att arbeta i de två databaser, vilket bidrog till en effektiv och strukturerad sökprocess. Inledande sökningar genomfördes även i databasen Medline, men genererade inte lika relevanta eller träffsäkra resultat som i CINAHL och PubMed. Sökorden identifierades utifrån studiens syfte och kombinerades med booleska operatörer som bidrog till en strukturerad och systematisk sökprocess (Östlundh, 2023).

Kvalitetsgranskningen genomfördes med stöd av SBU:s granskningsmall (2022), vilket bidrar till ökad pålitlighet genom en systematisk bedömning av artikelns vetenskapliga kvalitet. Mallen omfattar 14 frågor avseende urval, metod, analys och vetenskapliga trovärdighet. Bedömningen poängsattes utifrån uppfyllda, oklara eller ej uppfyllda kriterier, vilket ökade transparensen i urvalsprocessen och möjliggjorde inkludering av artiklar med hög kvalitet. Samtidigt kan en poängbaserad bedömning innebära en förenkling av kvalitativa studiers komplexitet, då nyanser inte alltid fångas i ett numeriskt system. För att motverka begränsningar i den poängbaserade bedömningen kompletterades bedömningen med gemensamma diskussioner inom forskargruppen, som bidrog till en mer nyanserad värdering och stärkte studiens trovärdighet i enlighet med Hällgren Graneheim et al. (2023).

Analysprocessen följde Fribergs (2022a) fem steg och genomfördes både enskilt och gemensamt, vilket kan ses som en styrka då det minskar risken för ensidiga tolkningar. Genom att författarna först analyserade materialet individuellt och därefter tillsammans stärktes studiens reflexivitet och trovärdighet. Enligt Henricson och Billhult (2023) kan analysmodellen och dess systematiska tillämpning stärka studiens bekräftelsebarhet, eftersom varje steg i analysprocessen dokumenterades noggrant och gjordes transparent. Det innebär att andra forskare kan följa och granska hur slutsatserna har dragits från de ursprungliga data, vilket bidrar till att stärka resultatets transparens, tillförlitlighet och reproducerbarhet. Den tydliga strukturen i modellens fem steg, tillsammans med gemensamma diskussioner och dokumentation av tolkningar gör

analysprocessen tydlig, spårbar och lätt att följa. Det ökar även arbetets bekräftelsebarhet (Mårtensson & Fridlund, 2023).

Förförståelsen hos författarna, där två av hade erfarenhet av prehospital vård kan ha påverkat tolkningarna av materialet. För att minska risken för subjektiva tolkningar dokumenterades och diskuterades förförståelsen noggrant, med den tredje författaren samt i handledningsgruppen. Hantering av förförståelse kan bidra med en ökad pålitlighet i studien (Mårtensson och Fridlund, 2023). För att ytterligare stärka trovärdighet granskades studien av oberoende personer med liknande akademisk bakgrund. Genom att synliggöra förförståelsen och låta externa granskare ta del av studiens resultat kunde eventuella bias och oklarheter identifieras och beaktas. Bekräftelsebarhet stärks därmed genom att resultatet tydligt förankras i data snarare än i subjektiva erfarenheter (Henricson och Billhult, 2023).

Enligt Henricson och Billhult (2023) kan överförbarhet påvisas i studien om metodvalen beskrivits och diskuterats på ett transparent sätt. Genom att lyfta fram svagheter och diskutera utifrån andra val som kunde varit möjliga och sedan beskrivits tydligt varför de val som utförts gjorts kan överförbarhet påvisas i aktuell studie. Det åligger alltid läsaren att bedöma överförbarhet för studien.

7.2 Resultatdiskussion

Resultatet visar att sjuksköterskornas arbete inom ambulanssjukvårdens miljö präglas av hot, våld och substansmissbruk, vilket skapar en komplex vårdsituation där medicinskt ansvar, personlig säkerhet och etiska överväganden ständigt måste balanseras. Den prehospitala kontexten kännetecknas av oförutsägbarhet, begränsade resurser och snabba beslutsprocesser, där avancerad klinisk kompetens behöver kombineras med flexibilitet och samverkan (Karlsson, 2022; Wallin et al., 2022). I ambulanssjukvårdens miljö aktualiseras flera av sjuksköterskans kärnkompetenser samtidigt, såsom exempelvis personcentrerad vård, evidensbaserad vård och säker vård. En central del av resultatet är den utsatthet sjuksköterskor upplever i möten med alkohol- och drogpåverkade patienter. Kommunikationen i sådana situationer beskrivs som oförutsägbara och stundtals hotfulla, vilket försvårar sjuksköterskan möjlighet till att skapa en bärande vårdrelation med patienten. Problematiken kan ses i relation till personcentrerad vård. Enligt Svensk Sjuksköterskeförening (2024) utgör patientens berättelse, delaktighet och partnerskap grunden för omvårdnaden. Personcentrerad vård förutsätter en dialog där patientens erfarenheter och resurser synliggörs. När patienten uppvisar aggressivitet begränsas möjligheten till ömsesidig kommunikation. Eftersom ambulanssjukvården bland annat präglas av hotfulla möten så försvagas relationsskapandet i sådana situationer. Nordén et al. (2014) beskriver att trots situationer präglade av stress och lidande ska sjuksköterskan inom ambulanssjukvården kunna etablera ett förtroende i relation till patienten. Kravet på relationsskapandet kan bli utmanande i situationer

präglade av hot och våld. Den prehospitala vården riskerar då att i större utsträckning bli mer uppgiftsorienterad än personcentrerad. Samtidigt kvarstår det etiska ansvaret att se personen bakom beteendet och så långt som möjligt bevara ett respektfullt förhållningssätt. Vidare påpekar resultatet en osäkerhet kring smärtlindring vid substansmissbruk. Osäkerheten belyser utmaningar relaterade till evidensbaserad praktik. Enligt Svensk sjuksköterskeförening (2024) åligger det sjuksköterskan att fatta beslut grundade på bästa tillgängliga evidens i kombination med klinisk erfarenhet samt en bedömning av patientens individuella situation och behov. Resultatet visar att evidensläget i mötet med patienter med substansmissbruk kan vara otydligt och svårtolkat, särskilt gällande toleransutveckling och risk för läkemedelsinteraktioner. Det innebär att beslutfattandet kräver en fördjupad klinisk bedömning. I den behöver sjuksköterskan integrera vetenskaplig kunskap med etiska överväganden samt göra en individuell bedömning av patientens behov och resurser. Resultatet visar även att sjuksköterskor utvecklar strategier för självskydd, såsom att planera utrymningsvägar. För att kunna ge säker vård måste sjuksköterskan först säkerställa sin egen trygghet. Ett starkt fokus på hotbilden riskerar att påverka möjligheten att fullt ut vara emotionellt närvarande i mötet med patienten, något som kan påverka den personcentrerade vårdens kvalitet. På liknande sätt kan rädsla och stress riskera att minska sjuksköterskans emotionella närvaro och caritativa förhållningssätt. Säkerställande av trygghet kan relateras till kärnkompetensen säker vård, där riskmedvetenhet och proaktivt agerande är centrala delar (Svensk sjuksköterskeförening, 2024). Genom att skapa strategier som motarbetar hotbilden kan den emotionella närvaron stärkas, samtidigt som förutsättningar för ett caritativt förhållningssätt präglad av närhet och förtroende påverkas i positiv bemärkelse (Eriksson, 1990).

Arbetsmiljön, som ofta är oförutsägbar, framträder som en betydande stressfaktor. Hörberg et al. (2023) beskriver det genom att exempelvis stora folksamlingar runt arbetsplatsen kan medföra stress och viss problematik att färdigställa arbetet. Konsekvenserna kan bli impulsiva beslut som kan leda till ett misstag. Samtidigt indikerar resultatet att miljön inte enbart är ett hinder, utan kan även fungera som en terapeutisk resurs i vårdprocessen. Användningen av hemmiljön för att skapa kontakt med barn eller att använda ambulansen som en trygg samtalsmiljö visar på kreativ anpassning och flexibilitet. På liknande sätt visar resultatet att sjuksköterskor aktivt vidtar åtgärder för att skapa trygghet i mötet med patienten, exempelvis genom anpassat kroppsspråk, vara lyhörd för patientens signaler samt att erbjuda en lugn och säker miljö i ambulansen. Vårdande på sådant vis är något som kan förstås som en form av ansning, där sjuksköterskan skapar utrymme för trygghet och meningsfullhet trots yttre kaos. Genom att i handling prioritera patientens lidande framför aggressivitet eller misstänksamhet kan sjuksköterskan upprätthålla en vårdrelation som både är etiskt grundad med ett caritativt förhållningssätt. Det förhållningssättet går i linje med Erikssons (1990) beskrivning av ansning som att skapa utrymme, uppmuntra och förmedla meningsfullhet genom att vara närvarande. Samtidigt visar resultatet att

sjuksköterskans förmåga att agera tryggt och närvarande ofta är beroende av stöd från kollegor och ett välfungerat team. Vidare kan strategierna att vända miljön till något positivt förstås som ett uttryck för förbättringskunskap som situationsanpassad omvårdnad, där vården kontinuerligt anpassas till patientens behov och kontext (Svensk sjuksköterskeförening, 2024). I glesbygd framträder ytterligare aspekter av ansvar och ensamhet. Långa transporter både ökar bördan och möjliggör en sammanhållen vårdprocess där observation och stabilisering kan ske parallellt. I sådana situationer framkommer vikten av teamarbete och samverkan, något som enligt Holmberg et al. (2020) skapar trygghet och struktur i komplexa situationer. Resultatet påvisar även att den geografiska kontexten kan påverka ambulanssjukvårdens användning av teknik- och mobilnät. Problematiken med strulande EKG och bristande batterikapacitet upplevs som frustrerande. Motsatt beskriver sjuksköterskorna i resultatet att utrustningen är en trygghet när den väl fungerar. Användningen av journaldatorer, EKG och annan teknisk utrustning kan relateras till kärnkompetensen informatik. Informatik avser enligt Martin (2018) om hur digital teknik kan användas på ett smart och effektivt sätt för att samla in, hantera och använda information. Effektiv användning av informatik främjas av Patientdatalagen (SFS 2008:355) som på ett liknande sätt beskriver att god och säker vård stärks av smart och säker teknik och att information används på ett ändamålsenligt sätt. Inom ambulanssjukvården ses den tekniska utrustningen och informatiken stundtals som en utmaning samtidigt som den kan bidra med trygghet och främja en god och säker prehospital sjukvård.

Av resultatet framgår att kollegialt stöd och ett fungerande teamarbete har stor betydelse. Därmed utgör de faktorerna en grund för att sjuksköterskan ska kunna utföra sitt arbete säkert och professionellt. Genom gemensamt beslutsfattande och erfarenhetsutbyte stärks den kliniska säkerheten. Wallin et al. (2022) framhåller att ambulanssjukvårdens arbete präglas av ett delat ansvar, där trygghet, öppen kommunikation och gemensamma bedömningar utgör centrala förutsättningar för en säker vård. Det ligger i linje med sjuksköterskans ansvar att förebygga vårdskador och upprätthålla god vårdkvalitet i enlighet med patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659). Myhr et al. (2024) beskriver i sin studie hur ett teamarbete inom ambulanssjukvården präglas av unika utmaningar där ett litet kärnteam på två personer måste anpassa sig till en dynamisk miljö under stor tidspress. Studien framhåller att prehospital personal ofta anser att kommunikationsförmåga och reflektion är viktigare för professionell kompetens än enbart medicinsk kunskap. Liknande betydelse framträder i Malmsten et al. (2025) som uttrycker att det nära samarbetet mellan två kollegor utgör kärnan för ett fungerande team, där kommunikation och reflektion är fundamentala hörnstenar. Svensk sjuksköterskeförening (2024) säger att Samverkan i team kan ses som en central del av sjuksköterskans kärnkompetens, där förmågan att samarbeta, koordinera och dela ansvar bidrar till säker vård och stärker möjligheten att upprätthålla ett caritativt förhållningssätt. I resultatet framgår det att en god kommunikations- och reflektionsförmåga är viktiga kunskaper hos sjuksköterskorna. Kunskaperna relateras till den caritativa omvårdnadsteorin, där vårdandets kärna beskrivs som

caritas - kärlek, barmhärtighet och ansvar för människans värdighet. Det kollegiala samarbetet som sjuksköterskor beskriver kan i det perspektivet förstås som en struktur som möjliggör ett caritativt vårdande. På så sätt ges sjuksköterskan emotionellt stöd, handlingsutrymme och professionell stabilitet att möta patienters lidande på ett närvarande och respektfullt sätt. Eriksson (1990) betonar även att vårdandet sker i sammanhang där både patientens och sjuksköterskans sårbarhet behöver uppmärksammas och tas på allvar. Resultatet påvisar att det emotionella stöd som kollegor ger varandra efter psykiskt belastande uppdrag är viktigt. Det kan i sin tur utgöra en förutsättning för att sjuksköterskan ska kunna bevara ett vårdande förhållningssätt och fortsätta ge etisk och medmänsklig vård. Genom reflektion och gemensamt lärande inom teamet stärks sjuksköterskans möjlighet att utveckla sin vårdkompetens (Malmsten et al., 2025). Det är enligt den caritative omvårdnadsteorin centralt för att kunna lindra lidande och främja patientens hälsa och värdighet. Betydelsen av reflektion och gemensamt lärande beskrivs på liknande sätt av Myhr et al. (2024). Studien visar hur ambulanspersonal kontinuerligt diskuterar uppdrag före, under och efter vårdinsatser. Samtidigt delas erfarenheter och feedback används som ett sätt att utveckla både professionell trygghet och kliniskt omdöme.

I resultatet framträder det att sjuksköterskor inom ambulanssjukvården verkar i en yrkesroll som präglas av en ständig pendling mellan akut stress, moralisk belastning och upplevelsen av meningsfullhet. I komplexa och oförutsägbara situationer utmanas inte enbart den professionella kompetensen utan även sjuksköterskans etiska omdöme. Vicente et al (2021b) beskriver på liknande sätt hur sjuksköterskor upplevde plötslig svaghet, kaos och osäkerhet i den egna kompetensen vid oförberedda traumatiska händelser. Situationer som kan innebära etiska dilemman där snabba beslut måste fattas under tidspress, ofta i situationer där patientens autonomi, säkerhet och medicinska behov behöver vägas samman mot varandra. Stress i sällsynta och komplexa situationer kan förstås i relation till det omfattande ansvar sjuksköterskan bär. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) ska vården vara av god kvalitet och ges med respekt för patientens värdighet och självbestämmande. I den prehospitala kontexten innebär det att sjuksköterskan ofta tvingas fatta självständiga och etiskt grundade beslut i situationer där informationen är begränsad och tiden knapp. Patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659) betonar samtidigt att vård ska ges i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket ytterligare kan skapa etiska spänningar när kliniska riktlinjer måste vägas mot patientens aktuella situation och önskemål. I enlighet med Patientlagen (SFS 2014:821) har patienten rätt till delaktighet och självbestämmande i sin vård. I akuta situationer kan detta dock vara svårt att tillgodose fullt ut vilket kan skapa etiska dilemman för sjuksköterskan. Resultatet kan därför förstås i relation till sjuksköterskans funktion och ansvar där ett centralt uppdrag är att ge säker, evidensbaserad och personcentrerad vård med respekt för människors värdighet, rättigheter och integritet (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Att balansera etiska principer i en pressad vårdssituation kan innebära en moralisk belastning samtidigt som

resultatet påvisar att det utgör en viktig drivkraft av den professionella utvecklingen. Meningsfullhet i arbetet framträder särskilt i mötet med patienten. När sjuksköterskan kan inge trygghet, lindra lidande och skapa förtroende stärks känslan av att göra verklig skillnad. I enlighet med Erikssons (1990) caritativa omvårdnadsteori, där vårdandet handlar om att lindra lidande genom medmänsklighet, bekräftelse och att inte överge patienten. I ambulanssjukvården kan det påvisas genom ett lugnt bemötande, tydlig kommunikation och närvaro i situationer som för patienten kan upplevas som existentiellt hotfull. Sådant etiskt förhållningssätt ligger i linje med sjuksköterskans professionella ansvar att värna om patientens värdighet och integritet samt ge vård som präglas av respekt för människans unika värde (Svensk sjuksköterskeförening, 2021). Sammantaget visar resultatet att sjuksköterskorna i ambulanssjukvårdens yrkesroll inte enbart handlar om medicinsk kompetens utan även om ett kontinuerligt etiskt övervägande där patientens behov, rättigheter och lidande står i centrum. Den etiska dimensionen av omvårdnaden framträder därmed som en central del av sjuksköterskans professionella ansvar och bidrar samtidigt till att skapa meningsfullhet i arbetet trots de utmaningar yrkesrollen innebär.

7.3 Konklusion

Sjuksköterskans arbete i prehospital vård präglas av en komplex verklighet där medicinskt ansvar, personlig säkerhet, etiska överväganden och emotionell närvaro ständigt samspelar. Möten med patienter präglade av hot, våld och missbruk innebär oförutsägbarhet, risk och moralisk stress som påverkar både beslutsfattande och vårdrelation. Samtidigt är flexibilitet, riskmedvetenhet och situationsanpassning avgörande för att upprätthålla patientsäkerhet och professionell integritet. Den fysiska arbetsmiljön, begränsade resurser och otydliga riktlinjer kan skapa osäkerhet vid komplexa bedömningar. Samtidigt som miljön kan användas terapeutiskt för att skapa trygghet och stärka vårdrelation. Teamets betydelse är central - kollegialt stöd, gemensamt beslutsfattande och reflektion fungerar som skydd mot stress och moralisk belastning samt främjar patientsäkerhet. Trots återkommande stress och sårbarhet upplevs yrkesrollen som meningsfull. Sjuksköterskornas möjlighet att göra skillnad i personers mest utsatta stunder stärker professionell identitet. Slutligen kan den caritativa omvårdnadsteorin appliceras inom ambulanssjukvården för att skapa en god vårdrelation som ligger i linje med sjuksköterskans etiska koder.

7.4 Kliniska implikationer och förslag till utveckling av ämnet

Utifrån resultatet framträder behov av riktade insatser som stärker sjuksköterskorna inom ambulanssjukvårdens förutsättningar att hantera balansen mellan omvårdnads- och medicinskt ansvar, personlig säkerhet och etisk stress. Utbildningsinsatser inom konflikthantering, riskbedömning och bemötande av

alkohol- och drogpåverkade patienter kan bidra till ökad trygghet i hotfulla situationer. Samtidigt bör tydligare riktlinjer för smärtlindring vid substansmissbruk utvecklas för att minska osäkerheten och stärka evidensbaserad praktik. Resultatet visar även vikten av systematiskt kollegialt stöd och reflektion som en fortsatt del av det kliniska arbetet. Studien förväntas bidra med en ökad förståelse för det prehospitla arbetets komplexitet inom ambulanssjukvården för nya som såväl erfarna sjuksköterskor, enhetschefer samt forskare inom området. Framtida forskning bör fokusera på att undersöka hur organisatoriska strukturer, teamarbete och utbildningsinsatser kan utvecklas för att stärka både patientsäkerhet och sjuksköterskans hållbara yrkesutövning inom ambulanssjukvårdens kontext.

8 REFERENSER

*= Resultatartiklar

- Ali, L. (2023). Att använda internet vid datainsamling. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (3:e uppl., s. 225-239). Studentlitteratur.
- Backman, T., Juuso, P., Borg, R. & Engström, Å. (2019). Ambulance nurses' experiences of deciding a patient does not require ambulance care. *Nursing Open*, 6(3), 783–789. Portico. <https://doi.org/10.1002/nop2.255>
- Bergbom, I., Nyström, L. & Nåden, D. (2022). Katie Erikson´s caring theories. Part 2. The theory of caritative caring ethics and the theory of evidence. *Scandinavia Journal of Caring Sciences*, 36(4), 1251-1258. Portico. <https://doi.org/10.1111/scs.13098>
- *Bohm, K., Lund, R., Nordlander, J. & Vicente, V. (2019). Ambulance nurse's experience to relieve pain in patients with addiction problems in Sweden. *International Emergency Nursing*, 46, 100779. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2019.06.002>
- *Bohström, D., Carlström, E. & Sjöström, N. (2017). Managing stress in prehospital care: Strategies used by ambulance nurses. *International Emergency Nursing*, 32, 28–33. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2016.08.004>
- *Colldén Benneck, J. & Bremer, A. (2019). Registered nurses' experiences of near misses in ambulance care – A critical incident technique study. *International Emergency Nursing*, 47, 100776. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2019.05.002>
- *Eiding, H., Kongsgaard, U. E. & Braarud, A.-C. (2019). Interhospital transport of critically ill patients: experiences and challenges, a qualitative study. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*, 27(1). <https://doi.org/10.1186/s13049-019-0604-8>
- Engström, Å. & Juuso, P. (2023). Kvalitativ forskningsintervju. I Henricson, M. (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom vård- och hälsovetenskap* (3:1 uppl., s. 151 - 163). Studentlitteratur.
- Eriksson, K. (1990). *Vårdforskning institutionen för vårdvetenskap: reports from the department of caring science* (2:a uppl.). Åbo Akademi.
- Friberg, F. (2022a). Att göra en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning - inspirerad av metasyntes. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats* (4 uppl., s. 169-184). Studentlitteratur.

- Friberg, F. (2022b). Att göra en litteraturöversikt av kvantitativ och kvalitativ forskning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats* (4:e uppl., s.185-199). Studentlitteratur.
- Glawing, C., Karlsson, I., Kylin, C. & Nilsson, J. (2023). Work- relates stress, stress reactions and coping strategies in ambulance nurses: A qualitative interview study. *Journal of Advance Nurcing*, 80(2), 538-549. <https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1111/jan.15819>
- *Hansen, M. U., Vejzovic, V., Zdravkovic, S. & Axelsson, M. (2022). Ambulance nurses' experiences of using prehospital guidelines for patients with acute chest pain - A qualitative study. *International Emergency Nursing*, 63, 101195. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2022.101195>
- Henricson, M. & Billhult A. (2023). Kvalitativ metod. I M. Henricson (Red.). *Vetenskaplig teori och metod* (3:e uppl., s. 115-125). Studentlitteratur.
- Holmberg, M., Nørgaard, J., Eriksson, M. & Svensson, A. (2020). Dyadic teams and nursing care: A critical incident study of nurses in the emergency medical service. *Journal of Clinical Nursing*, 29(19–20), 3743–3753. Portico. <https://doi.org/10.1111/jocn.15404>
- Holmberg, M., Wahlberg, A. & Fagerberg, I. (2015). Ambulance clinicians' experiences of relationships with patients and significant others. *Nursing in critical care*, 21(4), s. 16– 23. <https://doi.org/10.1111/nicc.12196>
- Hällgren Graneheim, U., Lindgren, B.- M & Lundman, B. (2023). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (3:e uppl., s. 295-312). Studentlitteratur.
- Hörberg, A., Wälivaara, B.-M. & Wihlborg, J. (2023). Taking or creating control: A qualitative study of uncertainty among novice nurses in ambulance care. *International Emergency Nursing*, 69, 101308. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2023.101308>
- Karlsson, K. (2022). Arbetsmiljön och hälsoproblem. I L. Lundberg, D. Bäckström & M. Andersson (Red.), *Prehospital akutsjukvård* (3:e uppl., s. 78-83). Liber.
- Kjellström, S. (2023). Forskningsetik. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (3:e uppl., s. 61-63). Studentlitteratur.
- Lafontaine, S., Bourgault, P. & Ellefsen, E. (2022). Acceptability of a self-management support intervention for people living with type 2 diabetes to promote a personcentered approach by nurses: A qualitative study. *Collegian*, 29(2), 168–178. <https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1016/j.colegn.2021.07.001>

- Martin, L. (2018). *Informatik i vården - hälsoinformatik för sjuksköterskor* (1:a uppl.). Studentlitteratur AB.
- Malmsten, E., Hammarström, H., Hallgren, J. & Snögren, M. (2025). “There are two of us“: Registered nurses’ experience of teamwork and working alone in the Swedish ambulance service—a qualitative interview study. *International Emergency Nursing*, 78, 101550. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2024.101550>
- *Modigh, H., Myhr, H., Näsström, M. & Lundström, M. (2025). The important gut feeling: A qualitative content analysis of ambulance nurses’ experiences of encountering victims of domestic violence. *Nordic Journal of Nursing Research*, 45. <https://doi.org/10.1177/20571585251343852>
- Myhr, K., Ballangrud, R., Aase, K., & Vifladd, A. (2024). Ambulance professionals’ experiences of teamwork in the context of a team training programme – a qualitative study. *BMC Emergency Medicine*, 24(1). 10.1186/s12873-024-01018-6
- Mårtensson, J. & Fridlund, B. (2023). Vetenskaplig kvalitet i examensarbete. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod* (3:e uppl., s. 473-489). Studentlitteratur.
- Nordén, C., Hult, K. & Engström, Å. (2014). Ambulance nurses’ experiences of nursing critically ill and injured children: A difficult aspect of ambulance nursing care. *International Emergency Nursing*, 22(2), 75–80. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2013.04.003>
- Nyström, M. & Herlitz, J. (2016). Möte mellan två kunskapsområden. I B. Suserud & L. Lundberg (Red.), *Prehospital akutsjukvård* (2:a uppl., s. 17 – 25). Stockholm: Liber.
- *Näsström, M., Junehag, L., Häggström, M. & Holmström-Rising, M. (2023A). An emotional journey when encountering children in prehospital care: Experiences from ambulance nurses. *International Emergency Nursing*, 66, 101239. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2022.101239>
- *Näsström, M., Junehag, L., Häggström, M. & Holmström-Rising, M. (2023B). A reflexive thematic analysis of ambulance nurses’ experience of facilitating child-centered care. *International Emergency Nursing*, 70, 101324. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2023.101324>
- SBU. (2022). *Bedömning av studier med kvalitativ metodik*. Hämtad 2 februari, 2026, från Bedömning av studier med kvalitativ metodik

- Segersten, K. (2022). Att göra en graderande sammanställning av kvantitativ forskning inspererad av metaanalys. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats* (4:e uppl., s.157-167). Studentlitteratur.
- Segersten, K. (2022). Användbara texter. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats* (4:e uppl., s.65-78). Studentlitteratur.
- SFS 1949:105. *Tryckfrihetsförordningen*. Justitiedepartementet L6. Hämtad 1 december, 2025, från Tryckfrihetsförordning (1949:105) | Sveriges riksdag
- SFS 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Utbildningsdepartementet. Hämtad 30 januari, 2026 från Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor | Sveriges riksdag
- SFS 2008:355. *Patientdatalagen*. Socialdepartementet. Hämtad 30 januari, 2026, från Patientdatalag (2008:355) | Sveriges riksdag
- SFS 2010:659. *Patientsäkerhetslag*. Socialdepartementet. Hämtad 28 november, 2025, från Patientsäkerhetslag (2010:659) | Sveriges riksdag
- SFS 2014:821. *Patientlag*. Socialdepartementet. Hämtad 28 november, 2025, från Patientlag (2014:821) | Sveriges riksdag
- SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet. Hämtad 6 februari, 2026, från Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) | Sveriges riksdag
- *Sjölin, H., Lindström, V., Vicente, V., Hult, H., Ringsted, C. & Kurland, L. (2020). Prehospital emergency nurses' experiences of care in critical incidents. *International Emergency Nursing*, 51, 100890. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2020.100890>
- SOSalarm. (2015). *112 i Sverige, verksamhetsrapport för 2015*. Hämtad 22 januari, 2026, från 112-rapport_2015.pdf
- SOSFS 2009:10. *Socialstyrelsen föreskrifter om ambulanssjukvård m.m.* Socialstyrelsen. Hämtad 28 november, 2025 från SOSFS 2009:10 Socialstyrelsens föreskrift om ambulanssjukvård m.m. - Socialstyrelsen
- Socialstyrelsen. (2023, februari). *Sveriges prehospitala akutsjukvård - nulägesbild, bedömning och utvecklingsförslag*. Hämtad 28 november, 2025 från Sveriges prehospitala akutsjukvård

- Svensk sjuksköterskeförening. (2021). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. Hämtad 28 november, 2025, från ICN:s etiska kod för sjuksköterskor | Svensk sjuksköterskeförening
- Svensk sjuksköterskeförening. (2024). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Hämtad 28 november, 2025, från Kompetensbeskrivning legitimerad sjuksköterska 2024.pdf
- Sveriges kommuner och regioner. (2023). *Ambulanssjukvårdens utveckling*. Hämtad 22 januari, 2026, från https://extra.skr.se/download/18.1747c74718bab6d36f83f5cc/1699870311644/SKR_A4_Ambulanssjukvardens-utveckling_webbpdf.pdf
- *Vicente, V., Bergqvist, L., Kvist, M., Rubenson Wahlin, R. & Sjölin, H. (2021a). Nurse's experiences of the caring encounter as single responder in prehospital emergency care. *International Emergency Nursing*, 58, 101051. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2021.101051>
- Vicente, V., Jansson, J., Wickström, M., Danehorn, E. & Rubenson Wahlin, R. (2021b). Prehospital Emergency Nurses' coping strategies associated to traumatic experiences. *International Emergency Nursing*, (59), artikel 101083. <https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1016/j.ienj.2021.101083>
- Wallin, K., Bremer, A., Fridlund, B., Hörberg, U. & Harstäde, C. (2022). The way specialist nursing students understand the work in ambulance service – a national Swedish phenomenographic study. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 17, 2099023. <https://doi.org/10.1080/17482631.2022.2099023>
- *Wästerhed, J., Ekenberg, E. & Hagiwara, M. A. (2024). Ambulance nurses' experiences as the sole caregiver with critical patients during long ambulance transports: an interview study. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine*, 32(1). <https://doi.org/10.1186/s13049-024-01178-1>
- Ödegård, S. (2019). Patientsäkerhet. I J. Leksell & M. Lepp (Red.), *Sjuksköterskans kärnkompetenser - personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap, säker vård, informatik, framtiden* (2:a uppl., s. 244–288). Liber.
- Östlundh, L. (2023). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats. Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4:e uppl., s. 79-110). Studentlitteratur.

Bilaga 1 - Artikel sökning

Databas Datum	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Lästa titlar	Lästa abstrakt	Lästa artiklar	Valda artiklar
PubMed 26-01-22	Nurse AND experience AND prehospital	Senaste 10 åren, språk: Engelska	166	166	27	5	5
CINAHL 26-01-22	Nurse AND experience AND prehospital	Peer- reviewed, senaste 10 åren, språk: engelska, Europa	43	43	17	8	3
CINAHL 26-01-29	Ambulance AND Nurse AND care AND Experience	Peer- reviewed, senaste 10 åren, språk: engelska, Europa	53	53	12	3	3

Bilaga 2 – Översikt av analyserade artiklar i resultat

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Bohm. K, Lund. R, Nordlander. J & Vicente. V Titel: Ambulance nurse's experience to relieve pain in patients with addiction problems in Sweden Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2019 Land: Sverige	Att beskriva prehospitala sjuksköterskor s erfarenheter av att lindra smärta hos patienter med beroendeproblem, även kallat substansmissbrukssyndrom.	Deltagarna bestod av åtta ambulanssjuksköterskor i Sverige, med erfarenheter av att möta patienter med missbruksproblem i samband med smärtlindring.	Metoden bestod av en kvalitativ innehållsanalys med semistrukturerade intervjuer, där intervjutexterna kodades och sorterades i kategorier och teman.	Ambulanssjuksköterskor strävar efter jämlik vård men upplever svårigheter, brist på tydliga riktlinjer samt påverkan av kunskap. Egna attityder leder till varierade vårdinsatser. Det gör smärthanteringen mer komplex och innebär en risk för att patienterna blir underbehandlade	Studien har fått formellt godkännande från en regional etikprövningsnämnd och följer etablerade etiska riktlinjer för vårdforskning.	Hög, 13,5 poäng
Författare: Bohström. D, Carlström. E & Sjöström. N Titel: Managing stress in prehospital care: Strategies used by ambulance nurses Tidsskrift: Internationel Emergency Nursing Årtal: 2017 Land: Sverige	Att fördjupa kunskapen om de känslor som ambulanssjuksköterskor upplever vid vårdmöten med barn.	Studien använde ett strategiskt urval, med krav på minst 10års erfarenhet. Totalt deltog 15 ambulanssjuksköterskor, 7 män och 8 kvinnor.	Semistrukturerade intervjuer genomfördes som utgick ifrån Critical Incident Technique (CIT) där deltagarna ombands att beskriva specifika stressande händelser i arbetet.	Ambulanssjuksköterskorna hanterade stress genom att luta sig tillbaka mot sin erfarenhet, skapa struktur i akuta situationer och använda tydlig kommunikation. De reglerade också sina egna känslor genom mental distans under uppdraget och kollegial bearbetning efteråt.	Studien genomfördes i enlighet med gällande svensk lagstiftning samt principerna i Helsingforsdeklarationen.	Hög, 13,5 poäng

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Colldén Benneck. J & Bremer. A Titel: Registered nurses' experiences of near misses in ambulance care – A critical incident technique study Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2019 Land: Sverige	Att utforska legitimerade sjuksköterskors erfarenheter och beteenden i samband med tillbud där patientsäkerheten inom ambulanssjukvården äventyrades.	Studien använde ett ändamålsenligt urval där deltagarna valdes ut baserat på deras erfarenheter. 15 legitimerade sjuksköterskor, 10 män och 5 kvinnor.	Data samlades in genom semistrukturerade individuella intervjuer där deltagarna beskrev situationer då patientsäkerheten varit nära att äventyras.	Sjuksköterskorna beskrev ett stort antal "nära-olyckor" i ambulansvården, ofta kopplade till stress, hög arbetsbelastning, bristande kommunikation och otydliga rutiner. Händelserna handlade om felbedömningar, missad information, riskfyllda transportsituationer och tekniska problem där flera faktorer samverkade och ökade risken för att patientsäkerheten skulle äventyras.	Studien har granskats och godkänts av Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala. Forskningen genomfördes i enlighet med Världsläkarförbundets Helsingforsdeklaration.	Hög, 13 poäng
Författare: Eiding. H, Kongsgaard. E. U & Baraarud. A-C Titel: Interhospital transport of critically ill patients: experiences and challenges, a qualitative study Tidsskrift: Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine Årtal: 2019 Land: Norge	Att undersöka hur transporter med kritiskt sjuka patienter genomfrös och att upptäcka utmaningar under transporter och potentialer för förbättringar.	Urvalet bestod av 20 deltagare. Läkare, sjuksköterskor och ambulanspersonal med varierande erfarenhet och utbildningsnivå inom prehospitalet och akut sjukvård deltog.	Metoden bestod av en kvalitativ metod med 20 semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna analyserades genom Systematisk textkondensering enligt Malterud för att finna centrala teman och upplevelser.	Interhospitala transporter upplevdes som mer förutsägbara än vård i fasta vårdmiljöer, med ökat ansvar och känsla av ensamhet hos personalen. Avsaknad av standardiserade rutiner, checklistor och utbildning försvårade säker vård. Skillnader i lokala resurser och prioriteringar påverkade transportkvaliteten och sågs som en risk för patientsäkerheten. Deltagarnas svar präglades främst av personliga erfarenheter och känslomässiga reflektioner snarare än konkreta incidenter.	Studien är godkänd av den lokala representanten för den norska Datatillsynsmyndigheten.	Hög, 13,5 poäng

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Hansen. U. M, Vejzovic. V, Zdravkovic. S & Axelsson, M Titel: Ambulance nurses' experiences of using prehospital guidelines for patients with acute chest pain - A qualitative study Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2022 Land: Sverige	Problem/syfte: Att undersöka ambulanssjuksköterskors erfarenheter av att använda prehospitala riktlinjer för patienter med akut koronart syndrom.	Urval/ Deltagare: Metoden vid urvalet var ändamålsenligt urval. Deltagarna var 22 legitimerade sjuksköterskor eller specialistsjuksköterskor med erfarenhet av att använda riktlinjer för patienter med akut bröstsmärta.	Metod/ Analys: Studien använde en kvalitativ deskriptiv design och en induktiv innehållsanalys, där intervjuer transkriberades, koder skapades, grupperades i subkategorier och kategorier, och ett övergripande tema identifierades.	Ambulanssjuksköterskor ser samarbete och yrkesansvar som viktigt för att följa riktlinjer, men brist på återkoppling skapar osäkerhet. Otydliga riktlinjer, svårtolkade symtom, praktiska hinder och stress gör att klinisk erfarenhet ofta avgör snare än riktlinjer.	Studien har godkänts av den svenska etikprövningsmyndigheten. Verksamhetschefen för ambulansstationerna godkände att studien genomfördes.	Hög, 13,5 poäng
Författare: Modigh. H, Myhr. H, Näsström. M & Lundström. M Titel: The important gut feeling: A qualitative content analysis of ambulance nurses' experiences of encountering victims of domestic violence Tidsskrift: Nordic Journal of Nursing Research Årtal: 2025 Land: Sverige	Att undersöka ambulanssjuksköterskors erfarenheter av att, inom en prehospital kontext, möta personer som drabbats av våld i nära relationer.	Urvalet gjordes medlevet och kvalitativt. 8 ambulanssjuksköterskor deltog och intervjuades individuellt.	Kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer som analyserades med kvalitativ innehållsanalys.	Ambulanssjuksköterskor förlitar sig ofta på sin erfarenhet för att identifiera subtila tecken på våld i nära relationer, såsom kroppsspråk, tonfall eller antydningar i patientens berättelse. Etablering av förtroende med patienten är centralt men svårt. Sjuksköterskor använder strategier för att möjliggöra berättande. Samtidigt skapar brist på tydliga riktlinjer och osäkerhet kring vidare agerande både tvekan och känslomässig påfrestning.	Studien följde strikt svenska forskningsetiska riktlinjer och regler för databehandling samt Helsingforsdeklarationen. Etisk godkännande behövde inte eftersom studien inte hanterade känsliga personuppgifter.	Hög, 13,5 poäng

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Näsström. M, Junehag. L, Häggström. M & Holmström-Rising. M Titel: An emotional journey when encountering children in prehospital care: Experiences from ambulance nurses Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2023 Land: Sverige	Att beskriva hur ambulanssjuksköterskor känner och hanterar sina känslor före, under och efter ett vårdmöte med barn.	Deltagarna bestod av 17 ambulanssjuksköterskor, 10 män och 7 kvinnor, med varierande erfarenhet inom området.	Metoden innefattade semistrukturerade individuella intervjuer, för att fånga upplevelser och känslor hos ambulanssjuksköterskor.	Ambulanssjuksköterskor känner ofta stress och osäkerhet i vårdmöten med barn, delvis på grund av bristande erfarenhet och ovanliga uppdrag. Respondenterna beskrev strategier för att hantera känslorna och hur deras professionella roll ibland hjälper dem hålla fokus och skapa trygghet för barnet och familjen.	Studien har godkänts av etikprövningsnämnden i Umeå och genomfördes i enlighet med etiska riktlinjer och Helsingforsdeklarationen.	Hög, 13,5 poäng
Författare: Näsström. M, Junehag. L, Häggström. M & Holmström.Rising. M Titel: A reflexive thematic analysis of ambulance nurses' experience of facilitating child-centered care Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2023 Land: Sverige	Att beskriva ambulanssjuksköterskors erfarenheter av att underlätta barnvänlig vård.	Urvalsmetoden var bekvämlighetsurval. Deltagarna var 17 ambulanssjuksköterskor med minst ett år erfarenhet inom ambulanssjukvård och erfarenhet av vård av barn (0 – 17 år).	Studien använde en kvalitativ metod med semi – strukturerade intervjuer. Reflexive thematic analysis användes för att analysera intervjuerna, där teman och subteman utvecklades utifrån deltagarnas berättelser och forskarnas reflexiva tolkningar.	Studien visade ett övergripande tema "Caring with the child in center". Ambulanssjuksköterskor anpassade vården efter barnet, byggde förtroende genom ärlighet och respekt, och stod tillbaka för att låta barnet och föräldrarna delta, samtidigt som de stödde och förberedde dem för en trygg vårdmiljö.	Studien har genomgått och godkänts av regional etikprövningsnämnd i Umeå. De etiska normerna i Helsingforsdeklarationen följdes.	Hög, 14 poäng

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Sjölin. H, Lindström. V, Vicente. V, Hult. H, Ringsted. C & Kurland. L Titel: Prehospital emergency nurses' experiences of care in critical incidents Tidsskrift: International Emergency Nursing Årtal: 2020 Land: Sverige	Att undersöka prehospitala sjuksköterskors erfarenheter av vård i kritiska incidenter.	Deltagarna bestod av 11 prehospitala sjuksköterskor (7 män, 4 kvinnor) med i genomsnitt 4,5 års erfarenhet.	Metoden innefattade individuella semistrukturerade intervjuer där deltagarna beskrivit sina upplevelser av vård vid kritiska incidenter.	Analysen identifierade ett huvudtema: "I kritiska incidenter är sjuksköterskans erfarenhetsbaserade kompetens central för patientvården". Temat stöds av tre kategorier: 1. Klinisk expertis - erfarenhet främjar snabba och säkra bedömningar. 2. Professionellt förhållningssätt - lugn, struktur och prioriteringsförmåga under press. 3. Bred kunskapsbas - nödvändig för att hantera varierande medicinska tillstånd och anpassa vården efter situationen.	Studien redovisar forskningsetiska överväganden genom att studien har etikgodkänts.	Hög, 13,5 poäng
Författare: Vicente. V, Bergqvist. L, Kvist. M, Rubenson. W. V & Sjölin. H Titel: Nurse's experiences of the caring encounter as single responder in prehospital emergency care Tidsskrift: Internationel Emergency Nursing Årtal: 2021 Land: Sverige	Att beskriva legitimerade sjuksköterskors erfarenheter av vårdmöten som ensamstående insatspersoner inom akutsjukvården.	Urvalet var strategisk och syftade till att inkludera deltagare med varierad erfarenhet som kunde ge rika, erfarenhetsbaserade beskrivningar. Deltagarna bestod av 8	Data ifrån semistrukturerade intervjuer analyserades med induktiv kvalitativ innehållsanalys enligt Granheim & Lundman. Texten transkriberades ordagrant, kodades, grupperades i underkategorier och kategorier och ett tema identifierades.	Specialistsjuksköterskor upplever ensamvård i ambulansen som både fördelaktig och utmanande. De får mer tid med patienten och kan skapa trygg kontakt, men känner sig samtidigt sårbara och ensamma. Riskbedömningar, riktlinjer, erfarenhet och personliga egenskaper som lugn och god kommunikationsförmåga är avgörande för att upprätthålla patientsäkerheten.	Artikeln redovisar forskningsetiska överväganden genom att studien har fått godkännande från Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm.	Hög, 13 poäng

Författare Titel Tidskrift Årtal Land	Problem/ syfte	Urval/ Deltagare	Metod/ analys	Resultat	Förekomst av forskningsetiska överväganden	Kvalitet
Författare: Wästerhed. J, Ekenberg. E & Hagiwara. A. M Titel: Ambulance nurses' experiences as the sole caregiver with critical patients during long ambulance transports: an interview study Tidsskrift: Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine Årtal: 2024 Land: Sverige	Att belysa erfarenheter hos ambulanssjuksköterskor som agerar som primära vårdgivare för kritiskt sjuka patienter under långa ambulanstransporter i landsbygdsområden.	Studien inkluderade 15 legitimerade sjuksköterskor från fyra ambulansstationer inom ett svenskt glesbyggt område. Deltagarna valdes genom subjektivt urval samt snöbollsurval.	Studien använde en kvalitativ metod och genomförde semistrukturerade intervjuer med 15 ambulanssjuksköterskor. Analysmetoden som användes var en kvalitativ innehållsanalys.	Ambulanssjuksköterskor i glesbygdsområden möter utmaningar som långa transporter, begränsade resurser och tekniska problem, vilket kräver planering, erfarenhet och samarbete med kollegor. Specialistutbildning, erfarenhet och fokus på uppgiften ökar trygghet och minskar stress.	Studien omfattade enbart sjuksköterskor och krävde därmed inget formellt etiskt godkännande enligt etikprövningslagen. Skriftligt samtycke inhämtades innan datainsamlingen, i enlighet med Helsingforsdeklarationen.	Hög, 13,5 poäng

Bilaga 3 – Översikt fördelning resultatartiklar i resultat efter analys

Temat	Möte medpatienter i utsatta situationer		Teamets betydelse och stöd från kollegor		Utmaningar och sårbarhet	
	Ge vård där missbruk, hot och våld finns med i bilden	Den fysiska arbetsmiljöns utformning	Teamet som källa till trygghet	Professionellt stöd och beslutstagande inom teamet	Emotionell belastning och upplevelse av etisk stress	Att skapa meningsfullhet och professionell styrka
Bohm et al. (2019)	X			X	X	
Bohström et al. (2017)	X	X	X	X	X	X
Colldén Benneck & Bremer (2019)		X	X	X		
Eiding et al. (2019)		X		X		X
Hansen et al. (2022)		X	X	X		
Modigh et al. (2025)	X	X	X	X	X	X
Näsström et al. (2023a)	X	X	X	X		X
Näsström et al. (2023b)		X	X			X
Sjölin et al. (2020)	X	X	X	X	X	X
Vicente et al. (2021)	X	X	X			X
Wästerhed et al. (2024)		X	X	X	X	X